

อู่ต่อเรือพื้นบ้าน “เทพสุนทร”

ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ท่ามกลางการโอบล้อมด้วยมหาวิทยาลัยที่สง่างาม ในอำเภอบางเสาธง ริมคลองบางเสา ที่ไหลผ่านกลางมหาวิทยาลัย ใครจะรู้บ้างว่า มีบ้านที่เป็นอู่ต่อเรือที่เป็นที่รู้จักของคนบางเสาธง คนที่ชอบและหลงรักเรือต่างรู้จักชื่อเสียงของอู่เรือแห่งนี้ คืออู่เรือเทพสุนทร ทีมนักวิจัยได้มีโอกาสไปพูดคุยกับช่างเทียน ซึ่งเป็นทายาทรุ่นที่สองกว่าจะมาเป็นอู่เทพสุนทร มีที่มาและภูมิปัญญาการต่อเรืออย่างไรบ้าง

ชื่ออู่เทพสุนทร เป็นชื่อของคุณสุนทรและคุณสุเทพ อินทะโพธิ์ ซึ่งเป็นพ่อและอาของคุณมณฑิร อินทะโพธิ์ คนเรือหรือคนรักเรือรู้จักกันในนาม ช่างเทียน ปัจจุบันอายุ 52 ปี ช่างเทียน เล่าว่า เดิมพ่อและอาเคยทำอาชีพต่อเรืออยู่กับนาย อู่โชวีศิลป์ ที่คลองบางนา แล้วก็ไปอยู่กับโกตี๋ที่คลองด่าน ทำให้พ่อและอามีวิชาการต่อเรือติดตัวมา ช่างเทียนยึดอาชีพการต่อเรือมาจากบิดา

ในอดีตอู่เทพสุนทรก็จะต่อเรือประเภทใช้งานเป็นหลัก เพราะในอดีตเรื่อนับว่าเป็นยานพาหนะที่สำคัญของคนบางเสาธงที่มีวิถีอยู่กับริมคลองและสายน้ำ จึงมีเรือหลากหลายประเภท และเมื่อการคมนาคมขนส่งเปลี่ยนไป มีถนนหนทางและความเจริญเข้ามาในพื้นที่ทำให้การใช้เรือถูกลดบทบาทลงไปจนเกือบทุกบ้านแทบจะขายเรือและหันมาซื้อรถกันหมด แต่ยังมีคนบางส่วนที่ยังเก็บเรือไว้ให้ลูกหลานได้ดูในอู่เรือแต่ไม่ได้ใช้งาน และยังมีหลายคนที่ยังหลงใหลเรือ ยานพาหนะคู่ใจกับสายน้ำมาอย่างยาวนาน

ช่างเทียนเล่าว่า เขายึดอาชีพการต่อเรือมาจากพ่อ โดยเห็นพ่อทำมาตั้งแต่เด็กและก็เป็นลูกมือของพ่อมาตลอด ช่วยพ่อจับ ช่วยพ่อทำ โดยมีพ่อคอยชี้แนะบอกกล่าว ทำตามแบบมาเรื่อย ๆ จนเมื่อตัวเองอยู่ชั้นป.6 โรงเรียนวัดเสาธงกลาง อายุประมาณ 13-14 ปี ก็สามารถต่อเรือได้ด้วยฝีมือของตนเอง โดยมีพ่อคอยกำกับและแนะนำ ลักษณะเรือที่ตอนนั้นเป็นเรือสองตอนเล็ก ซึ่งขายได้ในตอนนั้นราคาประมาณ 4,000 บาท (ประมาณ พ.ศ. 2528) หากเปรียบเทียบขนาดเรือกับราคาในปัจจุบันก็จะอยู่ที่ราคาประมาณ 15,000 บาท ช่างเทียนบอกว่าภูมิใจมาก ขณะเล่าไปใบหน้าก็ยิ้มและภูมิใจไป เราสังเกตได้จากแวตตาและสีหน้าที่ปรากฏออกมา

ขั้นตอนการต่อเรือ เริ่มจากการไปหาซื้อไม้จากโรงไม้ ซึ่งจะไปหาซื้อมาจากโรงไม้ที่ตลาดคลองสวน เป็นไม้อัด ไม้มะยม หรือไม้กึ่งที่ร้านยีนยง ตลาดบางบ่อ ร้านโกตี๋ ตลาดคลองด่าน ร้านสมคิดค้าไม้ ตลาดสี่แยกตลาดกระบัง หรือที่บางขุนเทียน

เมื่อได้มาก็จะนำไม้ทั้งหมดไปตากแดดให้แห้ง และวาดแบบตามขนาดของเรือที่พ่อเคยวาดไว้ให้ แล้วกลึง ตัดแต่ง เข้าประกอบเป็นโครงเรือ ไม่ว่าจะประกอบข้าง แนวข้าง กงตั้ง แล้วเอามาตั้งลำ ตีวง ตัดกงนอน ตีบัวให้สวย เข้ากรูใน ดาดฟ้า เสร็จแล้วก็คว่ำเรือ แต่งท้องเรือ แนวท้อง ตอก ทาสีเล่นลวดลาย ช่างจะถามเจ้าของเรือว่าชอบโทนสีอะไร แล้วก็ป็นหน้าที่ของช่างที่จะวาดลวดลายทาสีให้เรือลำนั้น โดยไม่ลืมที่จะใส่ชื่อเรือตามที่เจ้าของต้องการ และมีชื่อช่างอู่ต่อเรือเทพสุนทรไว้ที่ข้างเรืออย่างสวยงาม

ลักษณะการว่าจ้างต่อเรือ จะเป็นการว่าจ้างแบบปากต่อปาก ไว้เนื้อเชื่อใจกัน โดยไม่มีการทำสัญญาว่าจ้างแต่อย่างใด เพียงแต่ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายค่ามัดจำล่วงหน้าก่อนประมาณ 30 % ของราคาเรือที่ว่าจ้างกัน ต่อจากนั้น ก็จะอยู่ที่ช่างว่าจะแล้วเสร็จเมื่อไร ตามคิ้วที่ว่าจ้าง โดยขณะนี้คิ้วที่ว่าจ้างเรือของอุทพสุนทรต่อนั้นอีกประมาณ 30 ลำ

ขนาดของเรือ ปัจจุบันที่อุทพสุนทร ต่อเรือมีขนาดตั้งแต่เล็กสุด ไปจนถึงใหญ่สุด ดังนี้

1. เรือโมเดลขนาดเล็กสุด ลักษณะเป็นเรือบังคับ
2. เรือสองตอนเล็ก ไช้จูนีเยร์
3. เรือห้องตอน เป็นเรือใส่เครื่อง Honda
4. เรือกะบะ ขนาด 11 คอก ใส่สามสูบ ใส่เครื่อง Honda 13 แรง หรือขนาด 3 วา สอง ใส่เครื่อง Toyota ซึ่งมีหัว 19 -20-25 แล้วแต่ขนาด มี 3 ขนาด
5. เรือสองตอนใหญ่ ซึ่งเป็นเรือโดยสารขนาด 10-12 ที่นั่ง

เรือสองตอนใหญ่ สนนราคาอยู่ที่แปดหมื่นกว่าบาท ทั้งนี้ยังไม่รวมเครื่องเรือ ช่างเขียนบอกว่า แหล่งรวมศูนย์เครื่องเรือ จะอยู่ที่ตลาดบางพลีน้อย เช่น เสงบริการ สุวรรณโชคชัย ช.รัตนเจริญพร ช่างตาเถียร ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีช่างตามบ้านที่รับแต่งเรืออีกมากมายเพื่อจะทำให้เรือมีความเร็วและมีความแรงขึ้น บางเครื่องอาจจะอยู่ที่สองแสนกว่าบาทเลยทีเดียว

พิธีกรรมและความเชื่อในการต่อเรือ ที่อุทพสุนทรจะมีการทำบุญประจำปีที่อยู่ นิมนต์พระมาสวดมนต์และทำน้ำมนต์เพื่อประพรมเครื่องมือต่อเรือและบริเวณอยู่เรือ เพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนความเชื่อในการต่อเรือก็ไม่ได้เคร่งครัดมากนัก เนื่องจากมองว่าไม้ที่นำมาทำนั้นมาจากโรงงานหรือโรงค้าไม้ที่ตัดมาเรียบร้อยแล้ว จะมีความเชื่อการนำเรือลงน้ำ ก็แล้วแต่ความเชื่อของแต่ละบุคคล ส่วนใหญ่จะมีผ้าสามสี พวงมาลัย ดอกไม้ ฐูปเทียน น้ำแดง เป็นต้น หากบางคนก็อาจจะมีการเป็ด ไก่ หัวหมู เหล้า เพิ่มเติม ซึ่งแตกต่างกันไปตามความเชื่อและศรัทธาต่อการเคารพต่อแม่ย่านางเรือ

ทุกวันนี้ช่างเขียนยังคงยึดอาชีพการต่อเรือมาตั้งแต่คุณพ่อจากไป โดยตอนนั้นช่างเขียนมีอายุ 30 ปี และยังคงใช้ชื่ออุทพสุนทร แบบเดิม โดยมีภรรยาชื่อ คือพี่มัลลิกา อินทะโพธิ์ (พี่อ้อ) เป็นเพื่อนคู่คิดและเป็นทุกอย่าง นอกจากนี้ยังถ่ายทอดภูมิปัญญานี้ให้กับทายาท คือลูกชาย นายจักรพงษ์ อินทะโพธิ์ (ช่างม่อน) อายุ 24 ปี ซึ่งมีใจรักในงานช่างต่อเรือนี้ โดยช่างม่อนกล่าวว่า ตนเองเห็นเรือมาตั้งแต่เกิด ตั้งแต่รุ่นปู่ มารุ่นพ่อ ตนเองเลยมีความสนใจและชื่นชอบที่จะเป็นช่างต่อเรือ ในขณะที่พี่ชายเป็นคนชอบขับเรือ แต่ผมเป็นคนชอบต่อเรือให้พี่ชายขับ ม่อนรู้สึกภาคภูมิใจทุกครั้งที่ได้พูดถึงเรือ โดยม่อนกล่าวว่า ตนเองเรียนกับพ่อโดยเป็นลูกมือของพ่อจับโน้นทำนี่จนเป็น เห็นภาพทุกอย่างที่พ่อทำ โดยเริ่มจากพ่อให้ใส่ไม้ ประกอบ ขึ้นรูป ทำตามรอยพ่อจนชำนาญ โดยม่อนสามารถต่อเรือได้ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นม. 1 โรงเรียนวัดเสารงกลาง ทุกวันนี้เรียนจบชั้นม.3 แต่ก็ภูมิใจมากที่ยึดอาชีพ

เป็นช่างต่อเรือจากพ่อ โดยเห็นว่าเรือเป็นวิถีชีวิตของคนบางเสาธง อยากให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจเรือที่เป็นภูมิปัญญาของคนบ้านเรา และอยากให้คนที่มาอยู่ในพื้นที่นี้เข้าใจวัฒนธรรมของชาวเรือ

ปัจจุบันอยู่เทพสุนทร ยังคงสืบสานการต่อเรือ และยังคงเอกลักษณ์ภูมิปัญญาในเชิงช่าง จากคนรุ่นพ่อยังรุ่นลูก และยังสืบต่อให้รุ่นหลาน ให้ภูมิปัญญานี้อยู่กับท้องที่บางเสาธง สถานที่ติดต่ออยู่เทพสุนทร บ้านเลขที่ 67/2 หมู่ 8 ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 10570 โทร 086 563 7685